

Nagovor namestnika guvernerja

Tokratno poročilo o finančni stabilnosti zajema obdobje prve polovice letošnjega leta, ko posebnih pretresov v bančnem sektorju nismo zaznali ne v svetu ne v Sloveniji. Banke so tekom letošnjega leta dodatno okrepile že prej visoko odpornost na različna tveganja, glavni kazalci poslovanja pa so ostali ugodni. Ključna tveganja za bančni sektor še naprej izhajajo iz zunanjega okolja, medtem ko klasična tveganja za finančni sistem ocenjujemo kot nizka ali zmerna.

Podobno kot v širšem evropskem okolju so tudi v Sloveniji banke poslovanje lanskega leta zaključile z rekordnimi dobički. Takšen rezultat je bil kombinacija različnih dejavnikov – od visoke odpornosti na različna tveganja in šoke, ki jim je bil bančni sektor izpostavljen v preteklih letih in jih je dobro preстал, preteklega čiščenja slabih naložb iz bančnih portfeljev, kar je ohranjalo potrebe po oblikovanju oslabitev in rezervacij na relativno nizki ravni, do spremenjene usmeritve denarne politike od leta 2022 dalje, ki so jo banke večinoma izkoristile za prilagoditev cenovne politike na strani posojil, ne pa tudi na depozitni strani.

Bančni sektor je v podobnih okoliščinah, a s pomembno razliko glede na lani, posloval tudi v prvi polovici letošnjega leta. Z intenzivnim zaostrovanjem naše denarne politike v letih 2022 in 2023 smo namreč dosegli pomemben napredek pri približevanju inflacije našemu cilju, zato smo junija letos naše ključne obrestne mere prvič po dveh letih znižali, dodatno znižanje pa je sledilo septembra. Z umirjanjem inflacije se je pomembno zmanjšalo eno izmed ključnih makroekonomskih neravnovesij tako v Sloveniji kot tudi širše. Nižanje obrestnih mer bo, po drugi strani, vplivalo tudi na dobičkonosnost bank.

V zadnjih četrletjih se sicer krepijo tveganja, ki niso povezana z bančnim okoljem, pa vendarle pomembno določajo njegovo poslovanje. Naj omenim samo tri posledice izrazitega geopolitičnega tveganja širših razsežnosti, s katerim se soočamo že več kot dve leti, a se je z napetostmi na Bližnjem vzhodu samo še okrepilo. Posledice konfliktov so večplastne in daljnosežne.

Če se je energetska šok ob začetku vojne v Ukrajini polegla (kar je prav tako prispevalo k umirjanju inflacije), pa se visoka negotovost v širšem smislu ohranja. Odraža se v umirjanju gospodarske rasti, zlasti v predelovalnih dejavnostih. Napovedi za prihodnje obdobje nakazujejo zmerno gospodarsko rast v Sloveniji in evrskem območju, ki pa nikakor ne bo dosegla ravni pred letom 2022, ko smo – z izjemo koronskega leta 2020 – dosegali zelo visoke rasti. Medtem ko storitvene dejavnosti še nudijo podporo gospodarski rasti, pa se pričakuje nadaljnje krčenje pri predelovanih dejavnostih – za Slovenijo so še posebej neugodni izgledi v naši največji trgovinski partnerici.

Ena od posledic naraščajočih geopolitičnih trenj je tudi omejevanje in fragmentacija svetovne trgovine. Poleg prispevka k dogajanju, opisanem v predhodnem odstavku, lahko to vpliva tudi na spremembe v

mednarodnih kapitalskih tokovih. Te spremembe se lahko že ob manjših, nepredvidenih geopolitičnih zaostritvah odrazijo v večji nestabilnosti na finančnih trgih, ki se zaradi povezanosti in soodvisnosti finančnih institucij lahko hitro prenese tudi na manjše finančne sisteme.

Tudi tretji dejavnik tveganja je močno, čeprav ne izključno povezan z geopolitičnimi napetostmi. V zadnjih letih, posebej pa od začetka vojne v Ukrajini, se izrazito krepi kibernetско tveganje. Število kritičnih kibernetских napadov na bančne institucije in širše se v Evropski uniji povečuje, čeprav vsaj za zdaj njihove posledice ostajajo omejene. Tudi zato smo v letošnjem letu v okviru enotnega mehanizma nadzora izvedli ciljne stresne teste na temo kibernetских tveganj, ki so pokazali, da hipotetični kibernetский napad ne bi imel večjega vpliva na delovanje ključnih ekonomskih funkcij bank in s tem tudi ne na finančno stabilnost. Ne glede na to pa je nujno, da se tovrstnih (novih) tveganj zavedamo in jim posvečamo ustrezno pozornost.

Kratkoročna sistemska tveganja ostajajo relativno nizka, medtem ko srednjeročna in dolgoročna strukturna vprašanja slovenskega bančnega sektorja ostajajo že dalj časa enaka. Tako se banke še vedno spopadajo z relativno šibkim povpraševanjem po posojilih s strani nefinančnih družb, kar skušajo kompenzirati s financiranjem gospodinjstev, zlasti z (za potrošnike) relativno dražjimi potrošniškimi posojili. Po drugi strani pa se banke še vedno v pretežni meri financirajo z vpoglednimi vlogami, saj se bančni komitenti kljub nekoliko ugodnejšim obrestnim meram za vezave (zlasti daljših ročnosti) večinoma ne odločajo.

V kolikor ne bo nepredvidljivih dogodkov v zadnjem četrtletju leta, bo bančni sektor tudi v letošnjem letu posloval zelo uspešno. Po zadnjih podatkih je namreč dobiček bank pred obdavčitvijo celo večji kot v primerljivem lanskem obdobju. To bo bankam ponovno omogočilo krepitev odpornosti, saj – kot vidimo – izzivi za bančni sektor ne poenjajo: ob vsem ostalem nespremenjenem bodo ob nižjih ravneh centralnobančnih obrestnih mer banke v prihodnjih četrtletjih soočene s pritiski na zniževanje bančnih marž, hkrati pa se širše negotovosti lahko srednjeročno odrazijo v poslabševanju kakovosti njihovih portfeljev.

Te izzive vsaj delno, kolikor to omogočajo naše pristojnosti, naslavlja tudi naša makrobonitetna politika. Po več spremembah v lanskem letu instrumentarija makrobonitetne politike letos sicer ne spreminjamo, bodo pa v začetku naslednjega leta stopile v veljavo nekatere lanske letne odločitve. Naša makrobonitetna politika je tako po eni strani še vedno usmerjena v zagotavljanje ustreznih kreditnih standardov in s tem zmanjševanje tveganj, predvsem kreditnega, po drugi strani pa v krepitev odpornosti bančnega sistema na različna tveganja. Ravno sprememba pristopa pri proticikličnem kapitalskem blažilniku in njegovo povečanje za pol odstotne točke z začetkom naslednjega leta je dodaten korak v tej smeri. Od bank pa pričakujemo dodaten razmislek o tem, kako bodo različni dejavniki vplivali na njihovo prihodnje poslovanje in na kakšen način se tem okoliščinam prilagoditi tako s cenovno politiko, kreditnimi standardi, naborem storitev in ne nazadnje tudi z ukrepi za krepitev njihove odpornosti na tveganja.

dr. Primož Dolenc